

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiova, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Jofa si Dumineca.

Prețul abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siesse luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. v. a. — Tieri osterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anu lu **XLI**



Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr.
pentru fiecare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 12.

Dumineca 12/24 Februaru

1878.

Diplomati'a russésca.

Brasiova, in 23 Februaru 1878.

Evenemintele se imbudiescu unele pe altele. Din chaosulu ce ni-lu ofera la prim'a privire cesiunea cea mare orientala potemu se distingemu cu claritate numai un'a, ca adeca diplomati'a russésca castiga totu mai multu terenu si predomina situatiunea intr'unu modu neasteptatu. Declaratiunea lui Bismarck, care culminéza in asigurarea, ca Germani'a nu va jertfi vechi'a si probat'a amicitia cu Russi'a, spre a face servitii de complexantia vreunei alte poteri amice in cestiuni, la cari germanii nu au nici unu interesu directu, este, oricum a-i lua'o, o mare satisfactiune data diplomati'e russe tocmai in momentulu, candu Angli'a 'si da tóte silintiele de a impedeá deplin'a realizare a planurilor lui Gorciacoff, candu Austro-Ungari'a, desi un'a din cele trei imperatii nordice ce se dice a fi aliate, protestéza pe fačia contra umoru stipulatiuni, cari, cumu asigurara ambii ministri-presiedinti in parlamentele din Vien'a si Budapest'a, sunt de natura a schimbá relatiunile de potere ale statelor dela confiniile imperiului.

Diplomati'a russésca a mai reportatu inse mai intr'unu timpu unu succesu de-o mare importantia pentru constelatiunea viitóre a politiceie europene. Ea a reusitu adeca a inchiaia cu Angli'a o transactiune, prin care se delatura dintr'odata, celu puçinu pentru unu timpu óre-care, pericolulu unui conflictu anglo-russescu. Desi Russi'a nu prea avea cauza a se teme de acestu conflictu, trebuie se-i fa totusiu binevenita ori-ce intielegere paciuita cu Angli'a. Din actele diplomatice aflamu, ca imperatulu Alesandru pune mare pondu pe o relatiune amicabila cu Angli'a. Inca tatalu seu Nicolae I promisese Angliei insul'a Cret'a si Egipetulu, numai se'lu lase in pace, se nu-i incurce planurile. Si anglesulu ori-cumu este unu bunu amicu, ca-ci are buzunarele p'ine, are si ruble de aur si soverigns, cari nu crescun prin padurile Siberiei.

Guvernulu russescu 'si-a si datu fórté mare silintia de a crutiá interesele Angliei astfeliu, incatu se póte afirmá, ca fačia cu Austro-Ungari'a nu a avutu nici pe jumetate atat'a atentiune. Transactiunea de fačia este numai o continuatiune a metodei acesteie de crutiare observata in reportulu cu Angli'a. Russii se obliga a nu ocupá peninsul'a Gallipoli, nici partea asiatica a Dardanelorulu, é' Angli'a se obliga din partei a nu descarcá trupe pe acestu teritoriu. Eaca rezultatulu negociariloru intre cele mai mari poteri ale Europei, un'a continentalá si cealalta maritima. Elu este destulu de favorabilu pentru Russi'a. Acést'a 'si póte continuá acuma cu tóta liniscea ocupatiunea de predilectiune: imblandirea turcululu.

Aspre de totu si apesatórie trebuie se fa conditiunile de pace, ce Russi'a voiesce se le impuna turcululu, déca acést'a inca si acuma intardie a le subscrie. Pentru casulu inse, candu s'ar' desceptá din nou in pepturile musulmaniloru vechi'a mandria si ar' refusá se accepte tóte pretensiunile invingétoriului, a ingrigitu marele duce Nicolae, adressandu-se intr'unu ordinu de di astfeliu catra resboiniciei sei: „Odihniti acuma, si pregatitive a ve reintórce a casa cu gloria; déca inse inamiculu are intentiunea a nu subscrie pacea, ce-o ceremu noi, atunci fiti parati a ve aruncá din non in lupta spre a-o fini de totu.“ — Turculu simte prea bine ce insémna acést'a, de aceea va trebui se se supuna in fine durei necessitati, sperandu, ca póte marile poteri, dupa ce se voru aduná la més'a verde, voru fi in stare a mai moderá pretensiunile invingétoriului.

Póte! Dér' si turculu trebuie se'si dica astadi, ca slaba, fórté slaba este acést'a sperantia. Nu inzedaru facu russii sfortiari extraordinarie spre a avé odata documentulu in mana subscrisu de Sultanulu. Ei voiescu se inchiaie in tóta form'a pace

directa cu Turci'a si se mérga apoi cu faptulu complinitu la congressu. Gorciacoff se va intalni acolo cu vechiulu seu soçiu Bismarck. Unulu din acesti doi companioni va presiedé la acea stralucita adunare diplomatica si va avé apoi rar'a ocaziune si missiune de a face pe marile poteri se intieléga, ca doi adevirati amici nu potu se mérga decatu numai mana in mana!

Pap'a Leo XIII.

Asia se va numi uoulu Papa pe care Conclav'a din Vaticanu l'a alesu in loculu lui Piu IX. Alegerea seversita in 20 Februaru l. c. a caditu pe cardinalulu-camerlengo Pecci si acést'a a adoptatu numele de Leo XIII. Nu s'a adevéritu dér' temerea, ca Conclav'a va durá multu timpu. Adevératu ca au fostu multi „papabili“ adeca, candidatii la pontificatu, dér' cu tóte aceste unulu dintre ei, Pecci, a fostu in stare se intrunéscu pentru sine acele 41 voturi, cari erau de lipsa spre a fi alesu. Pecci este unulu din cei moderati. Acést'a impregiurare ne arata votulu colegiului cardinaliloru dela 20 Febr. intr'o lumina catu se póte mai favorabila. Majoritatea cardinaliloru voiesce dér' unu omu resolutu dér' totodatu moderatu in capulu bisericeie catolice. Ei au creditu, ca persón'a italianulu Pecci va intruni aceste calitati si l'au alesu prin urmare fara amanare. Unu semnu alu timpului si acést'a, si potemu adauge, unu semnu, care indreptatesce speranti'a, ca politic'a papatului se va intórce spre bine.

Éca ce telegraféza unu corespondentu specialu alu lui „Pester Lloyd“ din Rom'a, despre persón'a noului Papa: „Pecci s'a nascutu in 2 Martiu 1810 in Carpinetto. (Itali'a.) Elu a fostu delegatu papalu in mai multe provincii ale statelor papale, elu guverná cu strictetia, dér' impartialu si era tolerantu. Cá nuntiu in Bruxelle (Belgi'a) 'si-a castigatu favorulu intieptului rege Leopoldu I intr'unu asemenea gradu, incatu acést'a s'a rogatu in persóna de Pap'a Gregoriu, cá se dé lui Pecci capel'a de cardinalu. Pap'a Gregoriu satisfacé cererei regelui si Pecci erá iubitu de elu. Cu atatu mai multu 'lu urá Antonelli, care vedea intr'ensulu unu rivalu si care se siliea a'lu negri la Piu IX. Pecci a fostu multu timpu persona ingrata in Vaticanu si Piu 'lu distiuse abia dupa mórtea lui Antonelli prin aceea, ca-i incredintiá oficiulu insemnatu de Camerlengo. Pecci a studeatu institutiunile politice din tóta Europ'a si este, in catu se póte dice de unu papa, unu omu moderatu. Energicu, mándru si aprópe trufasiu, traiá cá unu ascetu si inca cá Camerlengo erá tiranu, candu avea se esecute cevasi, ce elu cunoscu ca este dreptu si ecutabilu a se face, astfeliu incatu marea auctoritate ce si-a castigat'o se póte intielege numai acuma candu, cu tóte cele dise, alegerea caditú asupra persónéi sale.“

Astfeliu caracteriséza numitulu corespondentu pe noulu Papa. Se vorbesce, ca Pecci s'ar' fi esprimatu inainte de alegere, ca densulu nu pune pondu pe domni'a lumésca a Papei si considera perderea ei de o fericire pentru Papatu. Vom vedé, incatu noulu Papa va motivá sperantie de feliulu acesta. Pentru acuma ajunge, ca noulu Papa Leo XIII a fostu aclamatu de catra cleru si populatiune cu nespusu entusiasmu. Mercuri la 1 si 15 minute p. m. a aparutu cardinalu-diaconulu in Loggia bisericeie St. Petru si a anuntiatu alegerea cu urmatoriele cuvinte: „Annuntio vobis gaudium magnum: Habemus papam, eminentissimum ac reverendissimum dominum Joachum Pecci, qui sibi nomen imposuit Leo XIII!“ (Ve anuntiu marea bucuria: Avemu papa pe emin. si rev. dnu Ioachimu Pecci, care si-a pusu numele de Leo XIII.)

Noulu Papa s'a aretatu poporulu adunatu in bisericeie St. Petru la 4 1/2 óre si a fostu primitu cu strigari entusiastice de „Se traiéscu Papa! Pap'a in-

cungiuratu de colegiulu cardinaliloru a intonatu apoi „Benedicite“ si a datu binecuventarea intre acclamariile multimei. Tóte clopotele bisericeiloru au anuntiatu alegerea Papei. La 6 óre séra a mai esitu odata Leo XIII. pe balconulu celu mare din afara alu bisericeie St. Petru si a binecuventatu poporulu, care se imbudie in marea piatia, fliacare voindu se véda pe noulu alesu. Strigarile de „Evviv'a“ nu incetara pana tardiu.

Vidinulu.

Cetimu in „Dorobantiulu“:

In fine garnisón'a si cetatea Vidinului se voru predá dilele acesteie armatei romane, care le incongiura de atat'a vreme.

Au fostu, ni se spune, au fostu si óre-care tratari cu autoritatile russe in acést'a privintia; ca-ci dinsele dorieau, cá celu puçinu unu generalu russe se presiéda la capitularea cetatii. Inse dreptatea causei nóstre, sollicitudinea, staruinti'a Domnitorului si a guvernului au isbutitu pana in cele din urma.

Vidinulu dér' va fi in manele vitezei nóstre armate si pe zidurile lui voru falfai stégurile Romaniei, cu fal'a, pe care o aveau in timpul vitézului Mihaiu si a marelui Stefanu. É' dup'acee'a, onórea armelor fiindu pe deplinu satisfacuta, speramu, ca guvernulu va rechiamá in tíera ostirile de peste Dunare,

Descoperiri diplomatice in camer'a anglesa.

Foile din Londonu publica unu siru de depesi diplomatice, tramise guvernului anglesu de catra reprezentantii sei din Turci'a dela inceputulu resbelului incóce si cetite de catra Sir Northcote in siedintiele din urma ale parlamentulu anglesu. Din corespondinti'a acést'a diplomatica se vede, ca Russi'a dela inceputulu resbelului a avutu intentiunea espressa a reluí Basarabi'a, care a fostu redata romaniloru in urm'a tractatulu dela Parisu, mai departe se vede, ca cu tóte declaratiunile anterióre ale Tiarului, ca Russi'a nu voiesce cuceriri, ca nu va amenintiá nicidecumu interesele altoru state, apetitulu russescu a crescutu in proportiune cu succesele reportate pe campulu de lupta, astfeliu, incatu basele pacii de astadi au trecut cu multu peste pretensiunile, ce le facea diplomati'a russa la inceputulu resbelului.

Intre multele acte memorate este remarcabilu unu memorandu alu colonelulu Wellesley, fostu atasiatu militariu alu Angliei la cuartirulu generalu russescu din Bulgari'a si datatu dela Biel'a, 29 Iuliu 1877. Acestu memorandu l'a compusu numitulu colonelu din urmatoriulu incidentu: Luandu-si concediu dela imperatulu Russiei la Biel'a (Bulgari'a), unde se afiá cuartirulu generalu, imperatulu i-a facutu óre-cari observatiuni, relativu la situatiunea politica de fačia. Dupa intrevederea acést'a colonelulu Wellesley a facutu unu memorandu scurtu, dupa observatiunile Maj. Sale, pe care l'a supusu apoi lordulu Derby in Londonu cu observarea, ca l'a cetitu imperatulu Russiei inainte de plecarea s'a, si Maj. S'a s'a informatu, ca este corectu si i-a cerutu inca cá se-i lase o copia de pe densulu. Éca punctele principale ale acestui memorandu. Wellesley scrie:

„La o intrevedere, ce am avutu inaintea plecarei mele, Maj. S'a a binevoitu a'mi face urmatoriele observatiuni, autorisandu-me ale comunicá guvernulu meu. Maj. S'a 'mi-a repetatu, ceea-ce disese lordulu Loftus la Livadi'a, si mie insumi la Zimnicea, adeca: „Obiectulu resbelului de fačia a fostu numai imbunatatirea conditiuniloru populatiuniloru chrestine din Turci'a. Maj. S'a n'are vreo idea de aneciune, afara póte de aceea a teritoriulu predutu de Russi'a in 1856 si póte a unei parti óre-care din Asi'a mica. Imperatulu nu va ocupá Constantinoplea cu scopu

de a satisface onórei militare, ci numai déca mersulu evenimentelor va pretinde unu asemenea pasu. Europ'a va fi invitata la o conferintia pentru inchaiarea definitiva a conditiunilor de pace. Imperatul nu doresce si nu intentiunea nicidecum a amenintia interesele Angliei, fia relativu la Constantinopolu, la Egiptu, la canalulu de Suez, séu la Indi'a. Maj. S'a m'a asigurat, ca intreit'a aliantia s'a formatu numai pentru pastrarea pacii si fora nici o idea de a ofensa séu a procede agresiv contra Angliei, cu care tíera Maj. S'a a doritu totdeauna se remana in cele mai bune relatiuni de amicitia. O ocupatiune temporaria a Bulgariei va fi necesara. Maj. S'a niciodata nu a nutritu intentiuni ostile contra Angliei si nu doresce de a intrá in conflictu cu ea, inse celu ce cauta cért'a cu lumina, se póte lesne ofensa de ori-ce lucru. Imperatul se teme, ca politic'a de fácia a Angliei tinde numai a incuragiá pe turci si a prelungi resbelulu, si crede, ca déca Angli'a ar' influentia asupra Turciei in favorulu pacii, resbelulu ar' potea lua unu finitu mai grabnicu.

In 18 Febr. c. s'au mai cetitu in parlamentulu din Londr'a cateva corespondentie diplomatice din lunile Iuniu si Iuliu 1877, din cari resulta ca guvernulu rusescu a impartasitu guvernului anglesu punctele de capetenia ale conditiunilor de pace pentru casulu, candu Turci'a se ar' fi supusu inainte de ce russii ar' fi trecut peste Balcani. Pe tempulu acela a propusu Russi'a cá Balcanii se fia frontier'a statului vasalu bulgaru ce se va infintia; Russi'a cerea atunci retrocessiunea Basarabiei mai departe pretindea Batumulu in Asi'a mica si Austro-Ungariei ei oferea spre compensare Bosni'a si Herzegovin'a. Guvernulu rusescu impartasindu aceste conditiuni guvernului anglesu, a voitu se-i dovedesca acestuia moderatiunea s'a si se se asigure de neutralitatea Angliei pe care pune mare pondu. Cevasi mai tardiu inse, in 14 Iuniu, a declarat principelu Gorciacoff, ca dupa cercetarile facute este cu nepotintia a se desparti Bulgari'a in doue prin Balcani, Bulgari'a trebuie se remana o singura provincia. La aceste i-a respunsu lord Derby dicendu ca nu crede, ca Turci'a va primi conditiunile d'antai cu atatu mai puçinu inse pe cele din urma. O alta depesia a ambasadorului Layard dovedesce, ca ar' fi periculosu a impartasi conditiunile Russiei inalte Pórté, deórece o asemenea impartasire din partea Angliei ar' provocá o rescolare desperata a musulmanilor, inimicitia intre Turci'a si Angli'a si masacrarea chrestinilor.

De acést'a natura sunt descoperirile diplomatice facute in parlamentulu anglesu. Ele ne spunu, ca Russi'a a mersu in resbelu cu ide'a se reie Basarabi'a, a careia retrocessiune este considerata din partea guvernului rusescu cá o „conditio sine qua non“ a pacii. Tendintia Russiei nu potea se surprinda pe nimeni atunci, cu atatu mai puçinu pe flegmaticii anglesi. Din Iuniu si Iuliu inse pana astadi s'au intemplat multe. Romani'a a intratu in resbelu, chiasmata in ajutoriu de Russi'a intr'unu momentu de supremu periculu. Vitejiei romane ei succese a delaturá unu desastru infricosiatu, de care erau amenintiate ostirile Tiarului. Russi'a are in urm'a acést'a unu angagiamentu moralu fácia de lumea intréga de a nu lovi in fácia pe acea tíera, care a scapat'o din grave pericole, facendu-i servitiile cele mai mari. Ceea-ce dér' inca iu Iuniu pare a se intielege de sine, astadi, in Februaru 1878, este multu mai greu de executatu. Abstragendu dela interesele Europei de a nu lasá gurile Dunarei in puterea russului, este astadi votulu unan mu alu romanilor, care se contrapune vechiului planu alu Russiei de a reluá Basarabi'a si-o pune in alternativ'a, cá séu se-si tiena promisiunea data, séu se intrebuintieze forti'a brutala contra aliatilor sei si se-si atraga prin acést'a despretiulu lumei civilizate. Caracteristicu este si remane inse, ca guvernulu rusescu inca inainte de a trece Dunarea, se gandea la o aquisitiune, prin care trebuia se calce in picóre promisiunea solemnela, ce a dat'o in conventiunea dela 4/16 Aprilie guvernului romanu, de a apará integritatea actuala a Romaniei.

Din camer'a ungueresca.

Budapest'a, 19 Februaru.

Diu'a de astadi avea se decida asupra pactului dualisticu, asupra sórtei ministeriului Tisza. Cu mare incordare s'a asteptatu rezultatulu votarei la finitu desbateri generale asupra proiectului legei de vama. Dela primirea séu neprimirea acestui proiectu de basa a desbaterii speciale depindea de astadata esistentia a ministeriului Tisza. Ceea-ce s'a

preveditu, s'a si intemplat. „Közvélemény“ a avutu dreptu: Croatii si sasii au scapatu pe Tisza, votandu partea cea mai mare pentru legea de vama. Resultatulu a fostu acést'a: Cu totulu sunt 443 deputati verificati; presedintele nu a votatu; cu „dá“ au votatu 219 si cu „nu“ 183 deputati, ér' 40 au fostu absenti; proiectele de lege au fostu primite prin urmare cu-o maioritata de 36 voturi de basa a desbaterii speciale.

Va se dica, Tisza Kálmán a invinsu cu-o maioritata de 36 voturi. Votarea a fostu nominala, se scie dér' apriatu, cine a votatu pentru si cine contra. Astfelu am numeratu 20 croati si 8 sasi, cari au votatu pentru proiectulu legei de vama; cu totulu dér' 28. Déca vomu adauge la acesti 28 pe toti acei deputati „nationali“ romani, serbi si slavaci, cari cá intotdeauna asia si acuma si-au implinitu a loru chiamare, votandu cu guvernulu, avemu indata sum'a de 36 completata. Nu este dér' o rea gluma, este gól'a realitate, care ne arata, ca de astadata numai votulu reprezentantilor diferiteloru nationalitati a scapatu pe Tisza Kálmán, pe acelu Tisza, care amenintia odinóra cu sdobire pe tóte popórele nemaghiare, cate mai cutediau a fi nemultumite séu a avé chiaru dorintie proprie! Dá, deputatii tramisi din sinulu acestoru popóre nu au avutu alta afacere mai grabnica si importanta, decatu a dá spriginulu loru unui ministeriu, care se afla in dogá de mórte, a-i mai lungi viétia, care fora de aceea ei este destulu de grea si amarita. Unde a remasu opozitiunea nationala, ide'a cea mare de o comuna concuere si procedere in interessulu egalei indreptatiri, candu deputatii „nationali“ din camer'a pestana au devenitu stélpia cei mai fideli, pe care se se póta radimá ori-ce guvern, fia catu de sdruccinat in positiunea s'a?

Dér' nu voimu se fimu nedrepti fácia cu impregiurările cu totulu extraordinarie din patri'a nóstra. Nu sa facutu óre in tierile aceste constantu proverbiulu: „Cá la noi la nimenea“? Interesele popóreloru nemaghiare sunt varie si multiple, nu se potu dér' impacá unele cu altele lesne, cine ar' fi creidutu inse ca ele se voru aliá, se voru uni numai intr'o actiune negativa, numai candu e vorb'a de a sprigini puterea din partea careia intempina o necontenta amenintiare si violare? Dér' se lasamu se vorbésca faptele, se vedemu cumu esplica croatulu Ioan Tombor atitudinea deputatiloru croati. Voindu a aperá pe croati contra insinuatiunei lui Németh, ca ei ar' fi in tielesi in secretu cu guvernulu si ca 'si-ar' fi vendutu pentru unu pactum conventum voturile si convictiunea lui Tisza, dise intre altele:

„Deputatii croati nu au venit aci in adunare in urm'a vreunui ordinu séu invitatiuni a ministrului. Numai datori'a loru patriotica i-a adusu aci, cá se-si dé espressiune convictiunei, déca nu prin cuventari lungi, prin votulu loru. Noi, deputatii croati nu scimu nimicu de unu pactum conventum. Dér' existe unu pactum conventum si acést'a este articululu de lege XXX. din 1868. (Pactulu Croatiei cu Ungari'a.) Ceea ce astépta croatii dela guvernulu comunu este, cá in sensulu acestui pactu, care asigura autonomi'a Croatiei, se ocrotésca si se spriginésca interesele politice si materiale ale acestei tieri. Acei deputati croati, cari voru votá pentru legea de vama, voru face acést'a din trei motive. Antaiu, din punctu de vedere specificu croatu. Croatii sunt pentru vam'a comuna, nu voru unu teritoriu separatu de vama, ca-ci acést'a ar' fi stricatiosu pentru Croati'a. Alu duoilea motivu e convinctiunea ce-o are, ca nu se va gasi unu guvern, care se faca o lege mai buna, si elu nu doresce provisoriulu. In fine, deputatii croati, cari accepta proiectele de lege, o facu acést'a din consideratiuni mai inalte de statu, nu inse, spre a votá incredere guvernului, care niciodata nu a aretatu bunavointia fácia de interesele Croatiei. Cestiunea sustinerii séu a resturnarii guvernului o lasamu bucurosu in grij'a deputatiloru maghiari; deputatii croati nici nu se voru bucnrá de un'a, nici nu voru plange pe cealalta. Indiferentismulu, ce-lu arata croatii in priviutia acést'a, 'si are caus'a in faptul, ca dela ministeriulu Szlávy incóce fiacare regimu este cu cugetu reu fácia de croati, si ca se temu, ca dupa cabinetulu Tisza ar' poté veni inca unulu si mai reu. In fine declara, ca va primi proiectulu legei de vama de basa pentru desbateria speciala.“ (Aplause in centru.)

Multu, fórté multu ne spuse croatulu Tombor prin declaratiunea de susu si totu nu aflaramu dela elu nimicu nou. Vechiulu pecatu alu popóreloru austro-ungare a fostu de a calari intotdeauna numai pe interesele loru particulari. Croatii isi au

pactulu loru si pe acestu bétiu calarescu inainte, fora a-si mai bate capulu de interesele generale ale monarchiei si ale popóreloru ei. Sasii calareu si calarescu inca pe drepturile loru particulare, pe remasitiile vechilor privilegii ale fundului reglu si uitara cu totulu de drepturile tieriei, de autonomi'a Transilvaniei, care era fundamentulu autonomiei fundului regiu. Dér' se mai vorbimu si de romani, serbi, slavaci spre a avé chaosulu completu? O mana de deputati romani din Ungari'a pere intre cei 443 reprezentanti ai camerei din Budapest'a. Remanendu singuri, tóte silintiele loru ar' fi dér' zadarnice. Póte, ca si asemeni consideratiuni i-a adusu acolo, incatu se-si pérda totu sensulu pentru o solidaritate si o lupta démna nationala. Clubulu loru, care a mai vegetatu in anii trecuti, acuma nu mai existe. „Scopae dissolutae“, éca icón'a ce ni-o oferu acesti reprezentanti ai poporului romanu din Ungari'a. Cei mai multi dintre ei votara cu regimulu.

Astfelu vedemu, cumu tramisii diferiteloru popóre din diferite motive mergendu pe diferite carari, totu au convenitu in unulu si acelasu gandu, s'au impreunatu in un'a si aceea-si actiune, a careia resultatu maretiu a fostu: Scaparea ministeriului Tisza. Cine scie, ce urmari va mai avé votulu dela 19 Februaru 1878?

„Despre crescerea nationala.“

Credemu, ca nu potemu onorá mai bine memori'a fericitului directoru alu gimnasiului romanu din Brasiovu Dr. Ioan Mesiota, decatu reproducendu aci o tema, ce a lucrat'o densulu inca in anulu 1873. Acést'a tema amu aflat'o tiesuta intr'unu discursu ocazionaliu tienutu in Sept. 1873 la serbatórea st. Sofie, patróniei scóleloru romane din Brasiovu si publicatu in programulu gimnasiului din anulu trecut. Credemu a face totodata unu servitiu binevenitu cetitoriloru nostri, scotiendu acést'a tema cá pe o pétra scumpa de sub cója, care o acopere si lasandu-o se lucie in adeverat'a ei valóre:

Cestiunea crescerei nationale este o cestiune de a fi séu a nu fi. Ajunge scurt'a acést'a definitiune ce i-a dat'o in introducere insusi autorulu, spre a aretá marea ei importantia pentru noi romani. Suntemu datori noue insine a ne ocupá de cestiunea acést'a vitala cu tot'adinsulu. Pentru acuma vomu lasá se urmeze tratatulu neunitatului directoru Mesiota in doue trei urmari, recomandandu deosebitei atentiuni a cetitoriloru nostri:

I. Luandu-mi „Crescerea nationala“ de tema a discursului meu de astadi, am purcesu din acea firma convictiune, ca pertractarea acestei teme si respective chiarificarea nóstra asupra intrebarei, ca cumu trebuie se fia crescerea nationala, este astadi mai multu cá ori si candu imperativa, este o cestiune esentiala de a fi séu a nu fi.

Déca aruncamu o privire asupra starei sociale si politice a romanilor din tóte tierile locuite de ei, ni se infacisiedia unele aparitiuni, care nu sunt imbucurátorie. Si totusi acést'a icóna trebuie se o privimu de aprópe, ca-ci este datoriu imperativa a fiacaru omu cugetatoriu, cá precumu stimédia si apretiedia cu entusiasmu calitatile cele bune si virtutile ce le posede natiunea, de care apartiune, asiá trebuie se caute si se reveledie cu curagiu si abnegatiune ranele, de care suferé natiunea s'a si aflandu-le se indice, cá unu medicu isusitu, midiulócele de vindecare.

In catu pentru viétia sociala, intielegu viétia sociala a tuturor romanilor, in Bucuresci cá si in Pest'a, in Brasiovu cá si in Cernauti, trebuie se constatamu, ca in acést'a pe lenga multe bune, care le-amu imprumutatu dela natiunile, cu care amu venit in atingere, s'au strecuratu si unele elemente straine periculóse fiintiei nóstre nationale. Dintre acestea nu voiu atinge altele, decatu acea mania, de a ne folosi in cercurile mai alese in conversatiune de limbii straine, aci de cea germana, dincolo de cea francesa si éra in alta parte de cea maghiara. Acestu obicei reu 'si are urmariile sale stricatióse imediate si mediate; imediatu, ca-ci se infuintiedia limb'a materna si se inpestriedia asia, incatu bucuresceanulu ride de unguereanu, candu 'lu andu vorbindu romanesce si viceversa, si mediate, ca-ci dela cei mari invétia copii a despretiui limb'a maicei loru. Bá, la noi a ajunsu lucrulu acolo, ca parintii, cari voru se dá filorulu loru o crescere mai distinsa! ingrijescu a invétia pe acesti'a mai antaiu o limba séu doue straine, pana ce aceti'a nu sciu se exprime nici numele de parinte in limb'a loru propria. Atari parinti intielepti resonédia asiá: limb'a straina se o invetie, ca-ci a s'a propria o póte invetia si mai tardiu; fora a cugetá, ca mintea se desvólta deodata cu vorbirea si ca nu usioru póte se-si intiparésca copilulu din espressiuni pentru un'a si aceiasi cugetare. Pe atari ómeni i-a-si indreptá se-si ié unu esemplu dela natiunile culte, séu cá se nu mérga departe dela maghiari.

Éra cea ce privesce starea nóstra politica, acést'a este destulu de critica; aci amenintiati cu desnacionalizare, dir-

alo pusi in totu momentulu in positiune de a periclitá existința politica independenta. Scurtu, positiunea de astadi este mai periculosa, cá mai inainte, candu atentiunea lumii europene nu era atientita asupr'a nostra. Pe candu intre anii 1840—55 barbatii nostri literati se luptau pentru cá se ne pastramu fiintia nostra nationala, generatiunile viitoare trebuie se fia inarmate cu totu aparatulu scientificu, cu tota firmitatea caracterului nationalu, pentru-cá se departedie dela natiune ori-ce pericolu.

Indicarea acestoru motive, speru, ca rectificá de ajunsu tema, ce ne ocupa astadi „Despre crescerea nationala.“ Trecundu la acesta tema, se cautamu mai antaiu definitiunea motiunei „crescere“. Crescere seu educatiune, in opositiune cu desvoltarea naturala, este inriurirea consacia a ómeniloru culti si majoreni, inriurire cu scopu de a aduce pe acesti'a acolo, cá se se desvoltedie ei insusi mai departe si se si ajunga destinatiunea lor individuala si nationala. Seu, dupa cumu dice filosofulu I. I. Rosseau, educatiune este totu ce contribue, cá copilulu neverstnicu se devina o fiintia libera si independenta. Dupa acesta definitiune, care este recunoscuta de toti filosofii, copilulu devine aceea, ce face din elu educatiunea seu inriurirea ómeniloru din pregiurulu seu, era influintiarea acest'a asupr'a spiritului si animei copilului incepe de buna séma deodata cu vietia acestuia. De aceea nu incapa indoieála, ca déca crescerea este nationala si copilulu va deveni nationalistu, era déca crescerea este straina si copilulu se va instrainá de natiunea sa. De aceea nu nascerea face pe copilulu romanu, ci crescerea. (Va urmá.)

Atheneulu Romanu.

Discursulu de deschidere a conferintieloru publice pe 1878, pronuntyatu de d. C. Esarcu in sér'a de 8 Ianuariu.

I. — D. C. Esarcu incepe discursulu seu sustienendu ide'a, ca inspiratiunile cele inalte, ideile cele mari si folositoare aparu in junetia, in dimineati'a vietiei, atunci candu pasiunile cele rele n'au intunecat inca inteliginti'a, candu preocupatiunile vulgare ale esistiutiei nu au impusu inca tacere aspiratiuniloru sublime ale animei; atunci unu idealu de Frumosu si de Adeveru. o tinenta inalta apare inaintea fiecaruia. Gloriosu, demnu si virilulu acela, care nu-o parascesc nici odata din vedere in restulu vietiei sale. Meschinu, medioeru, pusilanimu, acela care o abandona. O mare vieatia, a disu unu celebru scriitoriu, este o mare idea conceputa in junetia si seversita in epoc'a maturitatii.

Acést'a idea d. Esarcu o aplica si natiuniloru.

Candu natiunea romana, dupa mai multu de unu secolu de intunecatu si, putem dice, de morțe morala si politica, a catatu se se regasésca pe ea ineasi si se incépa o noua vieatia, ei bine! in dimineati'a acestei vietii ea a avutu unu idealu o inalta inspiratiune: Regenerarea s'a intelectualá si morala prin cultur'a limbei, literaturii, artei, sciintiei, prin instructiune si educatiune.

D. Esarcu amintesce aci epoc'a Lazariloru, Vacaresiloru, Campineniloru, Heliadiloru si adauga ca ide'a catra care individele si natiunile, in dimineati'a vietiei lor se indreptéza prin instinctu, studiulu aprofundatu alu filosofiei istoriei ne-o arata cá singura, care conduce statele la adeveratul progresu, la adeverat'a civilisatiune, la adeverat'a gloria.

Este intr'adeveru o lege fundamentala, pe care filosofii istoriei a stabilit'o si o stabilesc din ce in ce mai lamuritu si care se póte formulá in modulu urmatoriu: „Exista unu raportu constantu intre starea mintala, intre starea intelectuala si morala a natiuniloru si starea lor sociala si politica care, inevitabilu, se modela dupa cea d'antaiu.“ Si déca o natiune, in sfer'a politica, se întóree si se invertesce in cerculu vitiosu alu celorasi retaciri, descragiari, demoralisari si nenocerii, acést'a provine din caus'a starii sale mintale care contine germeii tuturor acestoru rele si dupa care, inevitabilu, se modela starea s'a sociala si politica.

Acést'a este caus'a, adauga d. Esarcu, pentru care vedemu pe sermane popóre trecendu prin starea durerése alternative, facéndu neincetatu revolutiuni, resturnandu astadi ceea-ce au edificatu eri, ardiéndu ceea-ce au adoratu, adorandu ceea-ce au arsu, astufeliu, incatu ne simtimu adesea petrunchi de o intristare amara, si ne întrebamu, déca progresulu este unu cuventu zadarnicu creatu, cá se ne abuzeze, si déca natiunile sunt neincetatu condamnate a vedé fugindu dinaintea buzeloru lor ap'a destinata a potoli setea de amelioratiuni si de justitia de cari se simtu consumate, si déca aspiratiunile lor nu sunt decatu o nebunia generosa ce trebuie se admiramu si se plangemu!

D. Esarcu arata, ca Atheneulu a fostu neincetatu petrunchi de aceste adeveruri, si ele sunt

cari au presidatu la creatiunea lui. Elu a cautatu se reie ide'a fecunda si inspiratiunea inalta a natiunei nostre, in primele momente ale desteptarei sale, si acést'a idea, acesta inspiratiune elu voiesce se-o faca populara, s'o respandésca in tote clasele societatii, s'o faca se patrúndia in tote spiritele, se intre in tote convictiunile. — Aci d. Esarcu se adreséza catra ómenii nostri politici, aceia mai cu séma, cari au o actiune asupr'a spiritului publicu si le chiama atentiunea asupr'a urmatorului faptu:

Statulu romanu intra intr'o noua fasa de esistentia. Noui orizonturi, noue perspective se deschidu inaintea natiunii. Personalitatea politica a statului romanu, fiindu astadi pe deplinu complectata, suntemu in ajunulu de a intrá in famili'a statelor suverane si independente ale Europei. Ei bine! a disu d. Esarcu, m'asiu intristá profundu candu, in asemenea momente, nu s'ar ivi in mediul nostru nici o idea grava, nu s'ar produce in sinulu natiunii nici o impulsione fecunda si generosa.

Pana acumu nu s'au veditu coincidandu cu marele faptu alu proclamarii independintii, decatu manifestatiunile de bucuria ale populatiunii, insocite de stéguri, musici si tortie. Sunt naturale si legitime aceste manifestatiuni; e inse de doritu, cá nou'a fasa politica, in care intra Statulu romanu, se faca a se nasce, in sinulu nostru, si alte idei, se produca si altufeliu de manifestatiuni, cari se destepte viu consciinti'a nationala si s'o chiamo catra o vieatia mai démna, mai nobila, mai virila si mai independenta.

Sub astu punctu de vedere, biuroulu Atheneului nu póte de catu a esprima gratitudinea sa acelor ómeni politici marcanti, alu caroru nume se vede figurandu pe programulu conferintieloru nostre publice si cari s'au asociatu cu ide'a Atheneului, cá se-i dé prestigiulu numelui si autoritatea talentului lor. Aci d. Esarcu esprima speranti'a, ca asemenea nobili exemple voru fi mai numeroase si ca, imitandu cele ce se facu in tierile culte, ómenii nostri politici voru veni, mai desu, in templele senine ale artei, unde inteliginti'a si anima, in presentia Adeverului si Frumosului eternu, dobandesca acele obicinuinte de elevatiune si demnitate, pe care le trasportá in urma in actele vietii practice. D. Esarcu se adreséza in urma catra junimea instruita si o invita se intre cu taria si convictiune in curentulu ce va impinge societatea nostra catra regenerarea s'a intelectualá si morala, preparandu astfelu adeverat'a regenerare sociala si politica a Statului romanu; o invita se dé concursulu seu devotatu atatu institutiunii Atheneului catu si institutiuniloru, cari au esitu dintr'ensulu.

D i v e r s e.

(Parastasu pentru Catarin'a de Mocioni.) Cetimu in „Famili'a“: In catedra'la din Caransebesiu s'a tinentu la 3 Febr. parastasu pentru ilustr'a repausata Catarin'a de Mocioni, celebrandu insusi Prea SS'a parintele episcopu Ioanu Popasu, carele — dupa indeplinirea ceremonieloru funebrele — rosti si o cuventare acomodata. La acestu actu tristu participá unu publicu numerosu.

(Casu de morțe.) Dela Alb'a-Iuli'a primimu urmatoriu tristu anuci: Ioanu Piposiu, comite supremu in pensiune, in numele seu si a copiiloru Corneliu, Emili'a maritata Munteanu, Eufemi'a, Ioanu si Aureliu, si a nepótei Emili'a Munteanu, — veduva perceptoresa Elis'a Nemesiu nasc. Piposiu in numele ei si a copiiloru Emili'a maritata Nicola, Eduardu si Aureliu, si a nepotiloru Enea, Emili'a, Sabinu, Corneli'a, Mari'a si Basiliu Nicola, — Petru Piposiu, jude la tabl'a regésca, in numele seu si a copiiloru Eugeniu si Claudiu, — Victoru Piposiu, consiliariu montanu, in numele seu si a copiiloru Petru, Elen'a si Gavrilu, — Basiliu Piposiu, protopresbiteru gr.-or. in numele seu si a copiiloru Pompiliu, Paulina, Otilia, Petru, Glicer'a si Victoru, — veduva Eufemi'a Manu nasc. Piposiu, in numele ei si a nepótei Eufemi'a Caton'a, cu anima franta de dorere aducu la cunoascinta, cumu-ca multu iubit'a lora mama, buna si strabuna Samfir'a Piposiu nasc. Piso, veduva reposatului protopresbiteru gr.-or. din Hondolu Petru Piposiu, dupa 40 ani de casatoria fericita, in alu 19-a anu alu veduviei si alu 76-a anu alu vietiei, dupa o scurta suferintia in 9 Febr. a. c. si-a datu nobilulu sufletu in man'a creatorului. Remasitiile pamentesci se voru asiediá Marti in 12 Febr. la órele 3 p. m. in cripta familiara din Hondolu. — Fia-i tierina usóra si memoria binecuvéntata!

(Oficiu postalulu nou.) Directiunea postala din Sibiiu anucia, ca cu 1 Febr. a. c.

s'a infintiatu in comun'a Christianu din comitatulu Sibiiului unu oficiu postalulu nou, care va spedá scriitori si va sustiené o diligintia, in legatura cu cursulu cotidianu alu diligintiei intre Sibiiu si Alb'a-Iuli'a.

(Carnevalulu.) Societatea de lectura „Iuli'a“ a junimei romane dela universitatea din Clusiu va dá in 9 Martiu st. n. 1878 in sala redutei din Clusiu unu concertu declamatoric-musicalu impreunatu cu jocu. In sér'a acest'a se va esecutá de catra tenerii imbracati in costumulu nationalu joculu istoricu-romanu „Calusariulu“. Comitétulu arangiatoriu este compus din dnii: Absolonu Todea, presiedinte; Gabrielu Onisioru, secretariu si din membrii: Teodoru Mihali, Alexandru Popu med., Augustinu Unguru si Vincentiu Nicóra. — In Aradu se va dá in 16/28 Febr. a. c. unu balu in sala dela „Crucea alba.“ Venitulu este destinatulu pentru alumneulu pedagogicu-teologicu de acolo. — In 11/23 Febr. se va tiené in hotelulu „La Sóre“ din Satulungu (Sacele) unu „Balulu comunu“. Venitulu curatu este destinatulu pentru repararea si infrumsetiarea salei din amintitulu hotelu. —

(Amintiari ale pressei rusesce.) In diurnalulu maghiaru „Közvélemény“ din Pesta aflamu urmatori'a notitia scósa din foi'a rusesca „Russky Mir“, unde se dice: „Angli'a n'are acum ce se mai caute in Bosforu. Pentru Turci'a este neasemenatu mai folositoriu a amblá dupa amicitia Rusiei, decatu se astepte ajutoriu dela Angli'a. Cu privire la Austro-Ungari'a dice numita foia rusesca, ca in Vien'a se afla o partita cu mare influentia, care vré se anectedie provinciile turcesce Bosnia si Herzegovin'a la Austri'a. Pentru ce dér, vreau ungerii se incépa resbelu cu Russi'a, candu potu se prevéda, ca in acestu casu se póte intempiá se pérda Transilvani'a? Prin acést'a s'ar resólve de sine cestiunea de recompensare a Romaniei. In momentulu, candu armatele russe ar' intrá in Transilvani'a, s'ar' intemplá tocmai aceea ce s'a intemplatulu in Turci'a, adeca nationalitatile s'ar' rescolá contra ungeriloru. In casulu acest'a romanii din Transilvani'a ar' urmá esemplulu bulgariloru si s'ar' alaturá toti la consangeniiloru. Romanii din Transilvani'a, cari sunt seraci si fora drepturi politice, deórace proprietarii de pamentu i-au storsu, voru considerá trupele russe si romane ce voru intrá in tíera, cá pe eliberatoriiloru.“ — „Russky Mir“ dice ca romanii din Transilvani'a sunt seraci. Ei bine asia este, romanii Transilvaneni sunt seraci in avere, dér' cu atatu mai bogati in simtieminte nobile patriotice. Astfelu au fostu ei pana acuma si astfelu voru remané si de aci inainte unu esemplu de loialitate si de patriotismu. La celalalte stranie espectoratiuni ale fóiei rusesce potemu respunde numai cu unu singuru cuventu: Basarabi'a!

(Sosirea si primirea tramisului extraordinariu alu M. S. regelui Umberto I. in Bucuresci.) In urm'a incetarii din vieatia a regelui Victoru Emanuelu — scrie „Monitoriulu“ — M. S. Domnitoriulu a tramisu pe d. I. Balaceanu, aginte diplomaticu pe lenga curtea din Vien'a, spre a esprima M. S. regelui Humbertu I adéncelie condoleantie din partea Inaltimii sale si a tierii pentru acést'a dorerosa perdere, precumu si pentru a complimentá pe noulu rege cu ocaziunea suirii sale pe tron. M. S. regele Italiei a insarcinatu pe d. cavaleru Dominicu Farini, deputatu alu parlamentului italianu, a veni, in missiune estra ordinari, in Bucuresci, spre a aretá M. S. Domnitoriulu augustele sale multiamiri pentru simpatiele marturite de Inaltimea s'a si de tíer'a întreaga pentru marele doliu ce a isbitu Itali'a, precumu si a inmaná Suveranului Romaniei o scrisóre a M. S. regelui Italiei. D. cavaleru Farini a sositu pentru acestu scopu Dumineca in capitala insoçitu de d. marchisu L. Durand de la Penne, colonele de geniu, oficiaru de ordonantia onorariu alu M. S. regelui Italiei si d. Caneva capitaneu de statu majoru italianu, si a fostu intempinatu la gara de catra d. directoru secretariu generalu la departementulu de esterne si de d. prefectu alu politiei capitalei si condusu in o trasura a curtii la casele dlui Lahovari, care a binevoitu a pune unu apartamentu la dispositiunea s'a. In 6 Febr. la óra 1 1/2 d. a. tramisulu M. S. regelui Humbertu I a avutu onóre de a fi primitu in audientia oficiala de catra M. S. Domnitoriulu. D. colonelu I. Grecénu antaiulu adjutantulu alu Mariei Sale, cu doue trasuri de gala ale curtii, a mersu de a luatu pe d. cavaleru Farini cu dnii oficiari cari ilu insoçiescu spre a-i conduce la palatu. Doue plutóne de gendarmi calari formau

